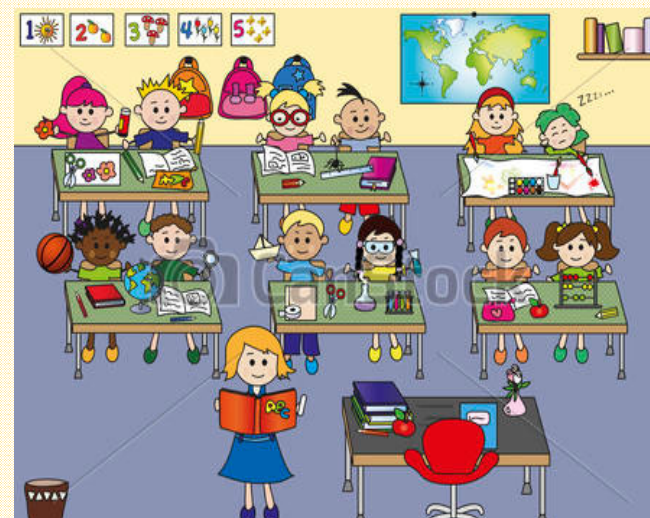
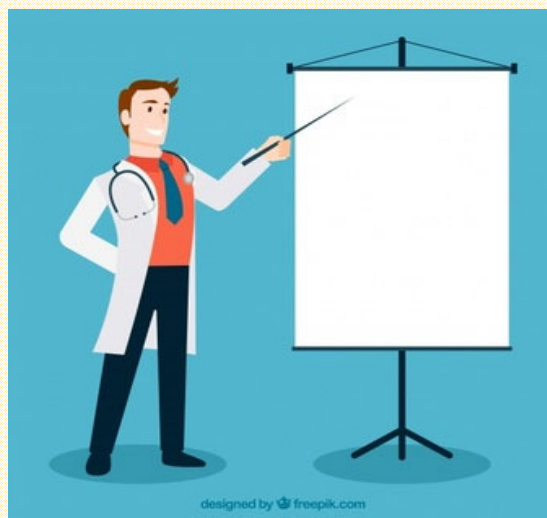

19/b tétel

OKTATÁSI MÓDSZEREK

a módszerek áttekintése

Oktatási helyszínek, helyzetek

Intézményes oktatás

Osztálytermi/nem

osztálytermi (labor, terep,
könyvtár stb.) oktatás

Elméleti/gyakorlati
oktatás

Közvetlen tanár/diák
kommunikáció, interakció

Közvetett tanár/diák
kommunikáció, interakció

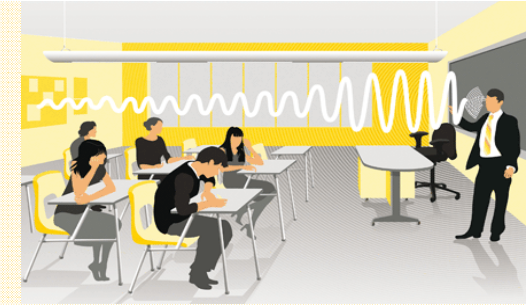
Távoktatás, e-learning,
nyitott oktatás-Önművelés
Önművelés

Mondd el és elfelejtik, mutasd meg és emlékeznek, vond be őket és megtanulják. Confucius

Az előadás

Monologikus szóbeli közlési módszer, amely egy-egy téma logikus, részletes, viszonylag hosszabb ideig tartó kifejtésére szolgál. Általában magába ötvözi az elbeszélés és a magyarázat elemeit.

Monologikus szöveg. Ezekben a szövegekben a kommunikáció egyirányú, vagyis egy beszélő fejt ki a mondandóját. Általában előre megtervezhető, terjedelme hosszabb, jobban megszerkesztett, a mondanivaló kifejtése részletesebb.

Az előadás szerkezete

Bevezetés (ráhangolás, utal, összekapcsolás az előismeretekkel stb.)

Kifejtés

1. a téma elrendezése lehet hierarchikus, szekvenciális (pl. időrend, ok-okozati) (*szekvenciális: folyamatos, sorozatos; sorrendi*)
2. a figyelmet fenntartják a példák, utalások, hivatkozások

Következtetés, összegzés, lezárás és/
vagy a téma megnyitása
(összekapcsolás más témákkal)

A magyarázat

A magyarázat olyan monologikus tanári módszer, amellyel törvényszerű összefüggések, szabályok, tételek, fogalmak megértését segítjük elő.

A magyarázat jellemzői

Értelmező, interpretatív magyarázat, amely fogalmak, terminusok értelmét teszi világossá, példákat nyújt rá, tipikus kérdőszava:

Mi? Mit? Például: Mi a pedagógus szerepe a vita vezetése során?

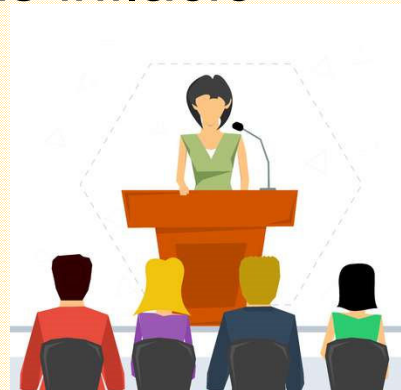
A magyarázat jellemzői

Leíró magyarázat, amely egy folyamat, struktúra bemutatására szolgál, tipikus kérdőszava:

Hogyan? Például: Hogyan lehet az Internet segítségével külföldi könyvtárak anyagában tájékozódni?

Okfeltáró magyarázat, amely jelenségek okainak kiderítésére szolgál, tipikus kérdőszava:

Miért? Például: Miért teszi lehetetlenné a magas infláció a hallgatói kölcsönök bevezetését?

A jó magyarázat

A hatékony magyarázat:

logikus,

világos,

érdekes,

tömör,

egyszerű és szenvedélyes, érzelmekkel kísért.

A magyarázat eredményességét növeli:

1. a célok megfogalmazása;
2. példák kiválasztása és bemutatása;
3. a magyarázat logikus felépítése, magyarázó kötőszavak alkalmazása;
4. audiovizuális eszközök alkalmazása;
5. részösszefoglalások, ismétlések beiktatása;
6. a tanulók/hallgatók előzetes ismereteinek számbavétele;
7. szabatos megfogalmazás, ismert szavak használata;
8. kérdések feltétele;
9. mimikával, gesztusokkal kísért előadásmód;
10. vázlat készítése (táblán, írásvetítőn, diktálva).

Az elbeszélés

Az elbeszélés (leírás) olyan monologikus, szóbeli közlési módszer, amely egy-egy jelenség, esemény, folyamat, személy, tárgy érzékletes, szemléletes bemutatására szolgál.

A hatás forrása:
a példa és a történetmondás ereje,

A (tanulói) kiselőadás

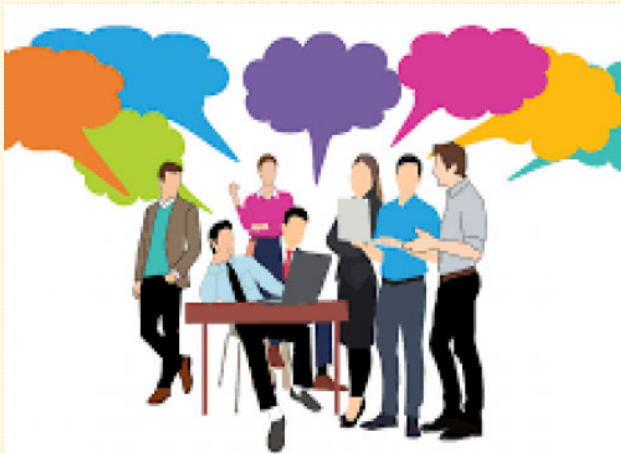
A tanulói kiselőadás a tanítási-tanulási helyzetben olyan „szerepcserére” épülő monologikus szóbeli közlési módszer, amelyben az összefüggő közlés nem a tanártól, hanem a tanulótól származik.

Alapja a tanuló önálló tevékenysége, forráshasználata, „kutatómunkája”

A megbeszélés

A megbeszélés (beszélgetés) dialogikus szóbeli közlési módszer:

a tanulók a pedagógus és/vagy egymás kérdéseire válaszolva dolgozzák fel a tananyagot.

Az eredményes megbeszélés jellemzői

- a téma a tanulók **előismereteire** épül
- a téma **érdekes, élményszerű**
- a megbeszélés indítása **problémafelvető, felfedezettő**
a megbeszélés irányítása szempontjából lényeges indító, továbbvivő és ellenőrző kérdések jól tervezettek
a **léggör** kötetlen és oldott legyen, amelyben kérdezni és hibázni is lehet, a **tanulók** közbeszólhatnak, irányíthatják a megbeszélés menetét, kreativitásuk megnyilvánulhat
- a **pedagógus** a háttérből, rugalmasan, de határozottan irányít
- biztosítja, hogy **mindenki** részt vegyen a megbeszélésben
- a felfedezett hibákat, **tévedéseket** tapintatosan korigálja
- a tanulók válaszaiból **kigyűjti** a konstruktív elemeket, s ezekből **egy világos kép áll össze** a a témáról

A kérdezés

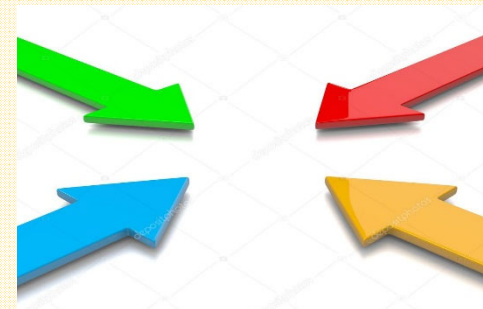
A **kérdezés célja, funkciója szerint** a kérdés lehet:

- ✓ érdeklődés- és figyelemfelkeltő;
- ✓ diagnosztizáló és ellenőrző;
- ✓ információt kérő;
- ✓ szervező, instruáló;
- ✓ gondolkodtató;
- ✓ strukturáló;
- ✓ véleményt,
- ✓ érzelmeket feltáró.

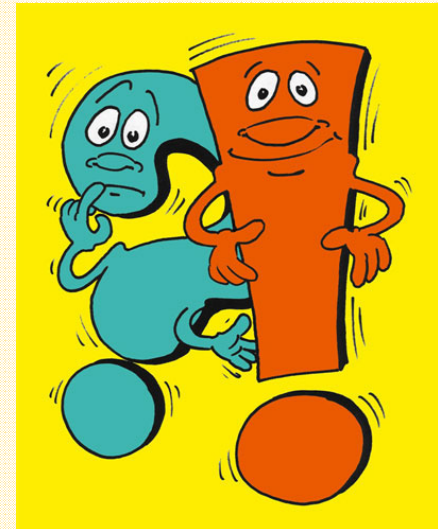
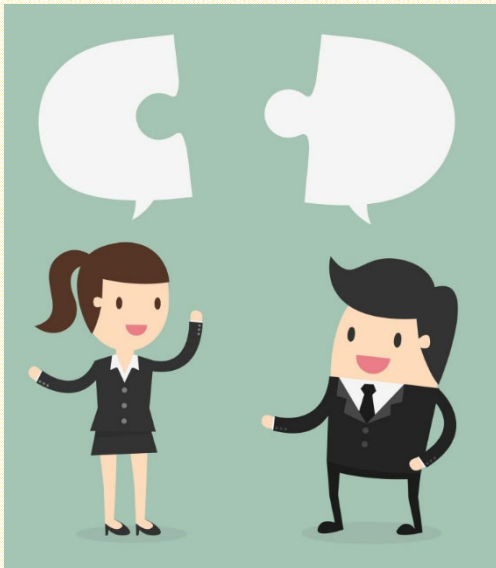
Az elvárható válasz jellege szerint:

konvergens,
divergens
nyitott/zárt

A kérdezés tipikus hibái

1. szuggesztív, sugalmazó kérdés
2. eldöntendő kérdés
3. a kérdés újrafogalmazása,
4. a kérdés ismételtetése
5. a kérdéseknek a tanár által történő megválaszolása
6. a tanulói válaszok rendszeres ismétlése

A visszacsatolás és értékelés

Cél:- a megerősítés, - a tartalmas visszacsatolás, -a bátorító értékelés

A pozitív visszacsatolás

A pozitív visszacsatolás alatt azt értjük, hogy egy folyamat önmagát gerjeszti. A háló elemei kölcsönösen hatnak egymásra, mely kölcsönös pozitív visszacsatolást eredményez.

Pedagógiai értékelés: a minden pedagógiai kategóriára és jelenségre, így a nevelés, oktatás különböző szintjeire (alap-, közép- felsőoktatás), alrendszerre (irányítás, finanszírozás stb.), céljaira, tartalmára, folyamatára, környezetére, feltételeire, eredményeire stb. kiterjedő, módszereiben változatos *szervezett visszacsatolást, értékmegállapítást.* (Báthory, 1987: 11.)

A vita

A vita **dialogikus szóbeli közlési módszer**, amelynek az ismeretek elsajátításán túl **célja a gondolkodás és a kommunikációs készségek fejlesztése**. A vitában a tanulók viszonylag nagyfokú önállóságot élveznek, a pedagógus a háttérből irányítja a vita menetét. (vö. DISPUTA-módszer)

A vita vezetése

A célok közlése, a vita szabályainak, időtartamának ismertetése.

- a vita exponálása, fókuszálása
- a vita levezetése,
- a a vita lezárása
- a vita eredményeinek összegzése

Szemléltetés

A **szemléltetés** (demonstráció, illusztráció):
olyan szemléletes oktatási módszer, amelynek során a
tanulmányozandó tárgyak, jelenségek, folyamatok
észlelése, elemzése történik.

A szemléltetés hatása

A szemléltetés hozzájárul:

- a **képszerű, gondolkodás fejlesztéséhez**,
- a kiinduló bázis megteremtésével a **fogalomalkotás**hoz, illetve a tevékenység elsajátításához
- a **gyakorlati alkalmazási lehetőségek feltárásához**
- a tanult jelenségek szemléletes **rendszerezéséhez**,
osztályozásához,
- az **érdeklődés fenntartásához**
- a **tanultak alkalmazásához**

A hatékony szemléltetés

- A szemléltetés mindig összhangban legyen mondánivalónkkal, támogassa annak tartalmát, és segítsen a figyelem permanens fenntartásában.
- információink legnagyobb részét vizuális úton szerezzük be, illetve a az auditív és a vizuális csatorna együtt a leghatékonyabb információforrás.
- A vizuális benyomásokat az emberi agy kb. 60000-szer gyorsabban fogja fel, mint a szöveges információt. Az információ vizualizálásával könnyebben megérthetővé tehetjük azt a hallgatóság számára, és még időt is takaríthatunk meg.

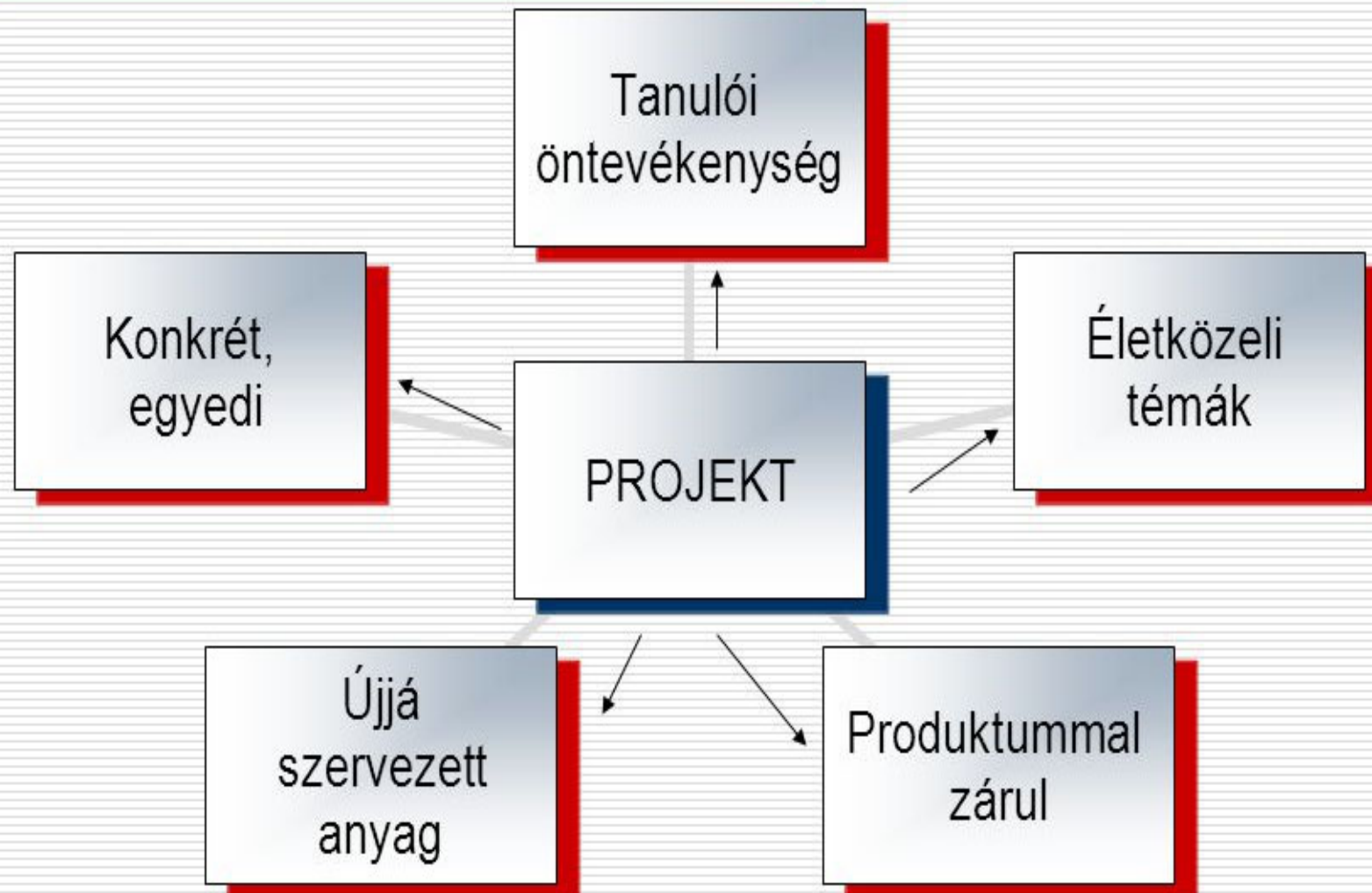
A projekt módszer

A projekt módszer a tanulók érdeklődésére, a tanárok és a diákok közös tevékenységére építő módszer, amely a megismerési folyamatot projektek sorozataként szervezi meg.

A projektek olyan **komplex feladatok**, amelyeknek a középpontjában egy **gyakorlati természetű probléma áll**. A témát a tanulók széles körű, történeti, technikai, gazdasági összefüggésében dolgozzák fel, így **hagyományos iskolai tantárgyi rendszer fellazítását igényli a módszer alkalmazása**.

Projekt módszer jellemzői:

A projekt módszer alkalmazásának lépései (1)

1. **a célok, a téma kiválasztása**, megfogalmazása (egy eredeti és kreatív projekt kiválasztása, miközben sok ötletet megvitatnak és elvetnek) **magában is kreatív feladat**,
2. **a tervezés** (feladatok, felelősök, helyszínek, munkaformák),
3. **kivitelezés** (az eredményes megvalósítás érdekében a tanulók önálló kutatást is végezhetnek, de a pedagógust is kérhetik, hogy adja át a szükséges ismereteket)

A projektmunka lépései (2)

A projekt zárása, értékelése

A zárás és értékelés magában foglalja a projekt bemutatását egy színdarab, rádiójáték, videofelvétel vagy kiállításon közszemlére bocsátott makett, modell, diagram stb. formájában, valamint a bemutatott produktumok értékelését.

Az értékelés kritériumait előre közölni kell a tanulókkal. *(Például egy rádiójátéknál 10%-ot adhatunk az eredetiségért, 40%-ot a szövegkönyv minőségéért, beleértve annak nyelvtani és helyesírási színvonalát, 40%-ot a bemutatásért és 10%-ot az együttes munka minőségéért.)*

A kooperatív tanulási módszerek

A kooperatív oktatási módszer a tanulók (4-6 fős) **kis csoportokban** végzett tevékenységén alapul.

Az ismeretek és az intellektuális **készségek fejlesztésén túl** **kiemelt jelentősége van a szociális készségek, együttműködési képességek kialakításában.**

Mi a kooperatív tanulás?

- A kooperatív tanulás nem csoportmunka
- Kooperatív tanulásról beszélhetünk, ha a következő négy alapelv teljesül:
 - Építő egymásrataltság
 - Egyéni felelősség
 - Egyenlő részvétel
 - Párhuzamos interakció

Kooperatív módszerek

- csoportos tanulás heterogén kiscsoportban
- mozaiktanulás
- csoportos kutatás
- csoportos vetélkedő

A hagyományos és a kooperatív tanulás összehasonlítása (2.)

Hagyományos tanulás	Kooperatív tanulás
Tanulók közötti párhuzamos interakcióknak alig ad helyet	A tanulók közötti párhuzamos interakciókra épít
Az egy diákra eső aktív tanórai részvételi idő kevés. Versenyhelyzetet teremt	Megnő a diákok aktív tanórai részvételének ideje. Nem áll elő egyéni versenyhelyzet.
Nem alkalmazkodik a tanulók életkori sajátosságaiból fakadó igényeihez	A tanulók életkori sajátosságaiból fakadó igényeihez igazodik

A szimuláció, a szerepjáték, a játék

- A szimuláció, a szerepjáték és a játék olyan oktatási módszerek, amelyekben a tanulók tapasztalati tanulás révén fogalmakat, eseményeket, jelenségeket sajátítanak el, tevékenységeket gyakorolnak be.
- A szimuláció a valóság absztrakciója, mely fizikai és társadalmi valóságot egyaránt tükrözhet (pl. a mikrotanítás).
- A szerepjáték esetén valaki egy másik személy szerepét vagy funkcióit játssza el (pl. történelmi személyek vitája).
- A játék olyan vetélkedő, melyben a szabályok betartásával lehet a győzelmet megszerezni. Mindhárom módszer erőteljesen motivál.

A házi feladat

A házi feladat a tanulók önálló, a tanítási órák között végzett tevékenységén alapuló oktatási módszer.

A pedagógus szerepe a házi feladat kijelölése, a tanulóknak a házi feladat megoldására való felkészítése, a házi feladatok értékelése.

A tanórán kívül...

Múzeum

(múzeumpedagógia)

Kézműves műhelyek

Interaktív foglalkozások

„Műhelytitkok”

Magyarázatok

Színház, színjátszás

Koncertek

Kirándulások

